

Fundació d'un convent de monges religioses donzelles pobres i naturals d'Inca (1650)

Gabriel Pieras Salom

Cronista oficial i arxiver honorari de la ciutat d'Inca

doi: 10.3306/JELINCA.21.353

Paraules clau: jurat, conseller, honor, testament, rector, convent, síndic, plet.

Resum. *L'honor Joanot Trobat i Malferit deixà, mitjançant testament que signà el notari Jaume Gual, el 17 de juliol de 1650, una gran quantitat de lliures per fundar i erigir un convent de religioses pobres i donzelles de la vila d'Inca. La seva germana, Eufрасina Vallespir i Trobat, ho desbaratà perquè no acceptà dit testament, d'acord amb el Sr. Bisbe del moment, Doctor D. Pedro Fernández de Manjarrés i Heredia. El Sr. Rector i els jurats de la universitat i vila d'Inca faran tot el possible perquè la darrera voluntat del Sr. Trobat i Vallespir es dugui a terme. Aniran, fins i tot, a Roma. El resultat final fou que no es va fundar ni erigir el convent.*

Keywords: "jurat", counselor, "honor", will, parish priest, convent, "síndic", lawsuit.

Abstract. *The "honor" Joanot Trobat i Malferit bequeathed, by means of a will signed by the notary Jaume Gual, on July 17, 1650, a large amount of money to found and build a convent of poor nuns and maidens in the town of Inca. His sister, Eufрасina Vallespir i Trobat, ruined everything by not accepting this will, according to Mr. Bishop of the moment, Pedro Fernández de Manjarrés i Heredia. The parish priest and the "jurats" of Inca will do everything possible because the last will of Mr. Trobat and Vallespir is carried out. They will even go to Rome. The convent was neither erected nor built.*

1. INTRODUCCIÓ

Llegint els primers bolletins de la Societat Arqueològica Lul·liana he anat trobant algunes importants notes de la història d'Inca. Varen impactar-me els apunts històrics del prevere Josep Rullan publicats el 1896:

1653 – Agost 18. S'autoriza al Rector i Jurats d'Inca para transigir els plets pendants sobre els béns de Joanot Trobat i Malferit, llegats en son

testament de 17 de juliol de 1650 davant Jaume Gual, notari, en el qual mana que: De tota la sua heretat s'hagi de fundar un convent de monges religioses donzelles pobres i naturals de dita vila en lo lloc de Canamunt que heretà de Miquel Trobat. Son oncle, disposant que tota la sua heretat s'esmerci amb renda a lloc tuto i segur de la qual s'hagin de sustentar dites religioses fins al nombre de dotze de cant, etc.

1655 – Març 18. S'autoriza l'avinència entre el rector d'Inca D. Pedro Juan Gili i els Jurats de la mateixa i Eufrasina Vallespir i Trobat sobre el testament de Joanot Trobat i Malferit, per lo qual aquelles entreguen tots los béns de Trobat i aquesta s'encarrega de prestar un cens de 525 Ll. al for de 5 X 100 par a la fundació del convent de monges, segons escriptura d'avinència autoritzada por Jaume Antonio Fiol i Antoni Roura connotaris, el dia 9 de Maig de 1654.

Llegint igualment els llibres de Consells del segle XVII veurem com les coses no estaven tan ben fermades, ni molt manco tan clares. Serà a principis del gener de 1669 quan veurem el tema més amplificat i no tan clar.

2. S'INICIA EL TEMA DE LA FUNDACIÓ¹

El dia 6 de gener de l'any 1669 es varen congregar i ajuntar a l'església de l'Hospital, lloc sòlit o acostumat, per tractar coses concernents i convenients per a la universitat i vila d'Inca, els honors Francesc Massip i Vich, batlle reial; Hierònim Rosselló, notari i jurat major; Bartomeu Llompart (*Catiu*), Antoni Llompart de Son Frare i Guillem Sanxo, jurats i consellers. També hi assistiren els consellers Francesc Carbonell, Joan Prats de Simó, Joan Rayó (*Àngel*), Marc Ferrer (*Rave*), Sebastià Mayrata, Sebastià Planas (*Coixo*), Bartomeu Estrany (*Blaï*), Pere Rubí, Jaume Llompart (*Catiu*), Miquel Figuerola, Jaume Pieras, Miquel Ozones, Antoni Morro (*Costa*), Joan Sastre, Jaume Company i Guillem Ramis. Per esser un consell extraordinari també s'hi ajuntaren consellers extraordinaris, que eren homes de bon sentir i de bones consciències, els quals eren: el batlle reial, com s'ha dit, Francesc Massip i Vich; el síndic Guillem Reure, el Magnífic metge Antoni Reure, el Magnífic Dr. Pere Llompart, Cristòfol Bennàsser, Miquel Massanes, Andreu Massip (*Basca*), Antoni Escanelles, Guillem Bertran, Pere Joan Nicolau, Sebastià Pieras, Macià Far, Jaume Mayrata i Pere Amer.

El notari i jurat major, Hierònim Rosselló, parlà en primer lloc i va dir:

Molt magnífics senyors i savi consell i tots els demés que assisteixen a ell per ser extraordinari; lo perquè havem ajuntat a tots Vs. Ms. és per a dirlos que l'any 1650 el Sr. Joanot Trobat i Malferit disposà la sua darrera voluntat, davant el notari, Sr. Jaume Gual, en el qual mana que de la sua heretat es fundés i erigís un convent de religioses pobres i donzelles

¹ Aquest primer capítol és el resum del consell celebrat el dia 6 de gener i fa referència a fets ocorreguts des de l'any 1650 fins a aquest de 1669.

d'aquesta vila, en el cas de no tenir descendència. Elegint, per això, administradors al Molt Rvnt. Sr. Rector² i als Honors Jurats de nostra vila; als qui són i en el temps seran.

La darrera voluntat del Sr. Joanot Trobat i Malferit tingué efecte a favor dels citats Sr. Rector i honors jurats, l'any 1652, degut a la mort d'aquest durant la terrible pesta bubònica. Ho podem llegir dins l'obra de Gabriel Pieras i Salom i Gabriel Fiol i Mateu. La nota sobre dit fet està en el capítol "Víctimes mortals segons el llibre de difunts de 1652", i diu: "Morí, sense saber d(ia) ni m(es), Joanot Trobat i Malferit, que havia fet testament dia 17 de juliol de 1650 davant el notari Sr. Jaume Gual".

Ens podem demanar qui era aquest Sr. Joanot Trobat i Malferit que volia fundar i erigir un convent de religioses pobres i donzelles de la vila d'Inca. Per ara no tenim gaire notícies seves. En el Llibre d'estims del 1639 tan sols podem conèixer allò que tenen i posseeixen "els hereus del senyor Joanot Trobat", i, desgraciadament, tan sols veurem que es posa la quantitat total dels béns, que és de 13.000 lliures, sense especificar. Sí que sabem que l'honor Miquel Trobat i Bestard, apotecari, era un germà del seu pare. Dins els estims de l'any 1595 podem comprovar tots els béns que declara tenir el citat Miquel Trobat, que són:

unes cases situades a Canamunt i valorades en 1.000 lliures; un caironet, en 30; vuit quarterades de terra, en 1.700; vuit quarterades més de camp i vinya, en 1.000; una vinya de nou quartons, en 380; uns cinc quartons de terra, en 340; una quarterada de camp comprada a Joanot Llompart de la Plaça, en 220; també té una entrada dinerària anyalment, de cens, de 4 lliures, 2 sous i 5 quarteres de forment valorades en 110 lliures; els seus béns movents tenen un valor de 800 lliures. El valor total eren 5.584 ll. 2 s.

Pel seu testament coneixem un parell de detalls més de Joanot Trobat i Malferit. El citat Joanot Trobat diu que la seva mare era la Sra. Caterina Trobat i Artigues, la seva muller era la Sra. Caterina Trobat Pons, el seu sogre, pare de Caterina, era el Sr. Cristòfol Pons. Per ara no ho veiem gaire clar, ja que normalment el llinatge de la mare seria el segon del fill. El llinatge de la mare de Joanot hauria de ser Malferit. Igualment, la seva esposa, Caterina Trobat, hauria de portar el primer llinatge del pare, que era Pons. Coneixem els béns del Sr. Cristòfol Pons mitjançant el Llibre d'estims del 1639, que són els següents: cases i celler, 1.100 ll.; béns movents, 1.640 ll.; vaixella, 350 ll.; camp al Pascolet, 600 ll.; camp al camí del Puig, 300 ll.; cairó tancat devora el torrent, 100

2 Quan el Sr. Joanot Trobat i Malferit dicta el seu últim testament és rector d'Inca el Rnd. Jaume Contestí, que, com el mateix Joanot, mor durant el contagi de pesta bubònica de l'any 1652. A partir del 1653 fou responsable de la parròquia el vicari Bartomeu Perelló. A aquest el va substituir el prevere Pere Joan Gili, que morí l'any 1677. L'any següent regenta la parròquia el vicari Llorenç Fiol. El 1678 signa els documents l'econom Sr. Pere Rosselló i a partir del dia 11 de març del citat any, el prevere i rector Rnd. Pere Antoni Mayol. L'any 1691 és rector D. Miquel Santandreu que, juntament amb els jurats, iniciarà la construcció del nou temple amb la posada de la primera pedra l'any 1706. El darrer rector que visqué els darrers problemes que ocasionà l'hereuatge de Joanot Trobat i la seva germana Eufrasina Vallespir i Trobat fou el prevere Joan Antoni Mesquida, que morí el dia 12 de març de 1741.

ll.; camp a Mandrava dit Son Prats, 650 ll.; camp a Mandrava, junt amb els seus béns movents, 1.000 ll.; olivar al camí de Mancor anomenat Son Vives, 1.500 ll.; figueral al camí de Selva junt amb en Miret, 350 ll.; camp devora Son Garí, 1.000 ll.; olivar al camí de Selva, 1.000 ll.; pren de cens, 6.250 ll. Total, 15. 840 ll. Fa de cens, 145 ll. Restava-li net per son compte, 15.695 ll. El Sr. Cristòfol Pons ocupà molts càrrecs dins la universitat d'Inca: batlle reial, conseller de la ciutat, jurat de mà major, conseller de mà major, procurador de les almoines, mostassaf, oïdor de comptes, taxador, clavari, posader dels doctors del Reial Consell, llevador del forment, procurador de l'Hospital, etc.

A la primera pàgina del Llibre de Consells, que va des de l'any 1601 fins al 1612, trobam un apunt on podem llegir el seu nom i el perquè:

Los honors Jaume Gual, Jaume Galí i Joanot Martorell, jurats de la present vila d'Inca, juntament amb l'honor Joanot Trobat, lloctinent de capità en la present vila d'Inca, han determinat que dins vuit dies s'ha d'anar a la vila de Pollença, en la qual la nostra vila té obligació de socórrer, per açò amb les altres viles que també tenen obligació de socórrer dita vila, i així, per ara, s'han elegit Joan Martí Ferragut i Pere Prats...

Mitjançant aquest document sabem que Joanot Trobat era el lloctinent del capità Sr. Felip Fuster de Son Fuster d'Inca.

Vegem una altra nota al mateix Llibre de Consells del dia 30 d'agost de 1652, quan el contagi ja havia cessat de causar morts a Inca, però encara estava prohibida la sortida dels habitants fora de les barreres i límits posats voltant la vila d'Inca:

Es reuní el Consell, en presència de Francesc Reure, Balle Reial, el Jurat Major, Miquel Capó... Ms. es proposà que vist que estaven bandejats [sic] i no poder sortir del terme d'Inca, sol·licitaren que es prengué el cavall del Sr. Joanot Trobat, quondam, per fer un present a l'Il·lm. Sr. Virrei. S'aprovà que es fes així, sempre i quan, els hereus o successors del dit Trobat el venessin per 230 lliures i que l'entregassin a Cristòfol Pons, síndic i clavari de la vila i que aquest ho entregàs al Sr. Virrei perquè s'apiadés de nostra vila.

Queden ben clars els motius d'aquest donatiu al virrei i sembla que no es va complir, ja que no consta en cap ni una de les despeses d'aquell moment consultades.

La darrera voluntat del Sr. Joanot Trobat i Malferit tingué efecte a favor del Sr. Rector i dels Srs. Jurats l'any 1652, per mort del mateix citat. Volent posar en execució els honors jurats i Sr. Rector d'aquell moment la darrera voluntat del Sr. Trobat, la Magnífica Senyora Eufrasina Vallespir i Trobat, la seva germana, ho va destorbar.³ La Sra. Vallespir al·legava que la universitat acceptava allò

³ Malgrat les combinacions fetes amb els llinatges dels pares de Joanot Trobat i Malferit i d'Eufrasina Vallespir i Trobat, no he pogut veure com ni de quina manera és possible que fossin germans.

que a ella li pertocava. Rector i jurats, per excusar plets i qüestions, tractaren de fer i nomenar uns pèrits, com de fet varen fer amb la dita Sra. i els Srs. Rector i Jurats. Foren nomenats homes bons: els Srs. Jaume Antoni Fiol, notari, i Antoni Reure.

La Sra. Vallespir no acceptava, com a germana que era del difunt Sr. Joanot Trobat i Malferit, la darrera voluntat, i s'obligava a fer cada any 525 ll. de cens augmentades amb un 5 %, com també les cases, cairó i terres contigües a elles a la barriada de Canamunt i moltes altres coses, finques i béns. Passats pocs dies, la Sra. Eufрасina no estava contenta ni satisfeta i sortí altra vegada amb noves proposicions, totes encaminades a no fundar cap convent i quedar-se les més de 10.500 ll. i fer amb elles els béns que volgués. Explicà que no acceptava el tracte fet amb el Sr. Rector i honors jurats. Els citats tornaren a transigir una altra volta mitjançant un document dictat davant el notari Sr. Antoni Fiol, però enviaren una persona de confiança i respecte a Roma per obtenir un document signat pel Papa⁴ a fi que, en temps futurs, la citada Sra. Vallespir no pogués tornar amb nous plets i que hagués de pagar 10.500 ll., de les quals s'encarregassin el mateix dia 2.000 ll. al 5 %, i les 8.500 ll. que quedaven hagués de pagar-les de 500 en 500 ll. cada any, més unes cases i cairó de Canamunt.

Arribat a Inca el document papal, la Sra. Eufрасina Vallespir tampoc hi va estar d'acord. Desobeint les ordres papals, la Sra. Eufрасina va fer una petició al Sr. Bisbe de Mallorca⁵ i li explicà que no volia acceptar la darrera voluntat del Sr. Joanot Trobat i Malferit, i demanà que el Sr. Bisbe commutàs les disposicions testamentàries. Demanà que la disposició del Sr. Trobat fos commutada amb quatre beneficis que es fundarien a la parroquial d'Inca, aplicant, però, 1.000 ll. al seu benefici (del Sr. Bisbe) i al seu arbitri i que ella fos nomenada patrona dels beneficis. També es volia quedar 1.000 ll. i certes pensions per aplicar-les al dot de la seva filla, "titulo paupertas".

Quan el Sr. Rector i jurats saberen d'aquesta commutació, convocaren consell i es determinà la defensa "usque ad definitiva sentenciam". L'apel·lació a la commutació es dirigí al Papa, amb molt de treball, ja que el Sr. Bisbe no ho volia admetre. Es va tornar a escriure al Papa, a Roma, perquè remetés a Inca uns documents per deixar fora del cas el Sr. Bisbe i no hi pogués dir ni una cosa més. També es demanava que la Sra. Eufрасina Vallespir i Trobat anàs a Roma amb algunes persones per donar els papers del procés autèntic, ja que els anteriors documents estigueren un any i onze mesos a arribar a Mallorca i no arribaren a les mans dels honors jurats però, a la fi, volent-ho Déu, arribaren i quan arribaren els honors jurats volien notificar-los al Sr. Bisbe i aquest no els volia veure, ni tan sols volia veure els honors jurats, tot i tractar-se d'un tema de 10.500 ll.

D'altra part, es veien les moltes diligències que havia fet i encara seguia fent la

4 Els papes del segle XVII, per ordre alfabètic, foren: Alexandre VII i VIII, Climent IX i X, Gregori XV, Innocenci X, XI i XII, Lleó XI, Pau V i Urbà VIII.

5 El Sr. Bisbe, en aquell moment, era D. Pedro Fernández Manjarrés de Heredia.

Sra. Vallespir i Trobat, moltes coses per destorbar-ho. L'honor jurat major continuava dient que aquest mal succés era degut a moltes "dàdives" i regals i que ells, els honors jurats, no s'havien cansat de comunicar-ho a distints juristes i que aquests els havien aconsellat que no deixassin de procedir en aquesta causa per ser cosa tan clara, convenient i profitosa per a Inca i la gent pobra, talment com s'havia aconsellat als jurats anteriors. La Sra. Eufrasina Vallespir segueix dient que ha fet moltes diligències en contra de la pretensió dels jurats. Pensaren i opinaren que seria convenient enviar un propi i síndic a Roma, que fos de bona confiança i més bona consciència per defensar dita causa, ja que se sabia que es feien diligències per prendre els documents que havien enviat a Roma. El jurat major diu que per descàrrec de la seva consciència, els havia reunit a tots perquè cada un digués el seu parer i el seu vot.

Després contaren els vots d'un en altre, com era costum, i fou conclús, finit, resolt i determinat, "nemine discrepante", que anàs un síndic a Roma per defensar la dita causa. Havia de ser persona de confiança, bona consciència i natural d'Inca, amb tots els poders. Havien d'escollir entre els Srs. Francesc Massip i Vich, Hierònim Rosselló, notari, i els doctors en Medicina, els Magnífics Antoni Reure i Pere Llompart. Quan haguessin escollit, l'enviarien a Roma servant-lo i tenint-lo indemne de tot perill i taxant-li un bon salari i amb els pactes que signarien. Però es diu que si la Sra. Eufrasina Vallespir i Trobat, o l'obra pia, hagués de pagar els pagaments ocasionats, com s'espera, la vila d'Inca hauria de cobrar tot allò que havia pagat i, a més, es donaria una joia de 50 reials de vuit, a més del salari concertat. Igualment, si anava bé, es fes un gran jubileu el dia dels sants patrons, Abdon i Senén.

Signen el document: "Petro Pallisser, sagio, et Michael Ferrer, linitextor", ambdós d'Inca.

3. PASSEN ANYS I SEGUEIXEN ELS PROBLEMES

El dia 10 de febrer de l'any 1669 es tornen reunir en consell a l'església de l'Hospital. Hi assisteixen el notari i jurat major, Sr. Hierònim Rosselló; els jurats Bartomeu Llompart, *Catiu*; Antoni Llompart, *Frare*, i Guillem Sanxo. També hi són el batlle reial, portant la vara, l'honor Francesc Massip i Vich, el síndic Guillem Reure, el mostassaf Miquel Planas, els doctors en Medicina, Magnífics Antoni Reure, Llorenç Fe i Pere Llompart. També hi prenen part els consellers i un gran nombre d'homes en caràcter extraordinari per ser el motiu molt important. Els assistents extraordinaris foren els següents: Cristòfol Bennàssar, Francesc Carbonell, Joan Prats de Simó, Miquel Massanes, Joan Rayó, Sebastià Mayrata, Bartomeu Llompart de Jaume, Jaume Pieras, Miquel Azones, Pere Fiol, Joan Sastre, Guillem Saurina, Sebastià Pieras, Pere Joan Nicolau, Antoni Escanelles, Joan Azonas, Guillem Bertran, Joan Ferrer, *Rave*; Joan Sanxo, Joan Domenech, Antoni Gual, Francesc Coll, *Major*; Guillem Llompart, *Major*; Joan Ramis de la Placeta, mestre Macià Far, Pere Amer, Jaume Mayrata del Canyar, Pere Mas, traginer; Gabriel Alzina, gerrer; Joan

Pont, gerrer; Jaume Company, ferrer; Guillem Ramis, sabater; Pere Joan Fornés, paraire; Guillem Oliver, picapedrer; Rafel Estrany, *Blai*, gerrer; Joan Morro, sabater; Miquel Llompart de Joan, Antoni Garau de Joan, Joan Ramis Mulet, Bartomeu Balle, Antoni Morro, *Costa*; Joan Pujades, Gabriel Prats, Miquel Campaner, gerrer; Francesc Llompart, *Frare*, i Francesc Garau de Felip.

El notari i jurat major, Hierònim Rosselló, anirà explicant als Magnífics Senyors, Savi Consell i a tots els altres que hi assisteixen per esser un consell extraordinari, com està la situació de la Sra. Eufрасina Vallespir i Trobat quant al tema de l'heretatge de l'honor Joanot Trobat i Malferit. Els va dient que, trobant-se a la Ciutat de Mallorca, el M. Rev. Rector Bartomeu Llompart i el jurat Guillem Sanxo, juntament amb l'honor Francesc Massip i Vich, Antoni Reure i Pere Llompart, doctors en Medicina, tots ells elegits pel Consell anterior per diligenciar la manera i "modo" d'enviar un síndic amb un propi a la cúria romana per efecte de prosseguir les apel·lacions interposades davant Sa Santedat, d'un decret fet per lo Il·lm. Sr. Bisbe de Mallorca a súplica de la Sra. Eufрасina Vallespir i Trobat amb el qual commutà l'obra pia disposada per l'honor Joanot Trobat i Malferit, que els honors jurats i Sr. Rector d'aquesta vila eren els administradors conforme el testament rebut en poder del Magnífic notari Jaume Gual en data de 17 de juliol de 1650.

El Sr. Virrei, que era el Sr. Miquel Salvà de Vallgornera, mitjançant l'honor Francesc Massip i Vich, batlle reial, envià a demanar el notari i jurat major, l'honor Hierònim Rosselló. Obeint les ordres del Sr. Virrei, anaren a besar-li les mans i a saber tot allò que manava i dir-li que acataven la seva autoritat. El Sr. Virrei va demanar al notari i jurat major com estaven les apel·lacions contra la Sra. Eufрасina Vallespir i Trobat. El jurat major li va respondre que el motiu pel qual eren a Ciutat era el de poder entrar un síndic amb un propi a la cúria romana per prosseguir les apel·lacions. Sa Il·lustríssima va respondre que no s'havia de transigir i que llogassin dos juristes per a ells i un altre per a la Sra. Vallespir, la qual ha obtingut la commutació, i obligant els jurats i Sr. Rector a gastar molts diners en la dita cúria romana. El Sr. Jurat Major contestà que ja no era un interès per a un petit grup de representants, sinó que els interessats eren tots els naturals d'Inca, els quals, juntament amb el Consell, havien determinat enviar un propi a la cúria romana a fi que l'obra pia estigués a disposició dels pobres naturals de la vila d'Inca. Igualment era interès del Sr. Rector, ja que també era un dels administradors.

Escoltades pel Sr. Virrei les demandes dels representants, els digué repetides vegades que ell volia que es compongués aquest negoci. Igualment els feu saber que ell aniria a Inca per ajustar el consell aviat, ja que fins ara hi havia molts pagaments fets.

Acabat el discurs l'honor jurat major, passaren a votar i discorreguts aquests vots, fou conclús, finit, resolt i determinat mitjançant dues terceres parts del Consell, que el cas es defensàs conforme es tenia resolt en el consell de dia 6 de gener de 1669.

4. ES CONVOQUEN MÉS CONSELLS EXTRAORDINARIS

Passen més de vuit anys. Tot està més o manco igual. El dia 10 d'octubre de l'any 1677 es reuneix el Consell a l'església de l'Hospital. Es parla dels molts de pagaments que han fet a favor del Srs. Francesc Pons i Antoni Alomar, beneficiats dels beneficis de la Sra. Eufrasina Vallespir i Trobat, i que de cada dia costen més a la universitat.

Proposen que es prenguin les 500 ll. del Sr. Josep Planas, *Punta*, prevere, i que es retirin al Srs. Francesc Pons i Antoni Alomar els censals que els fa la nostra vila per aquells quatre beneficis fundats per la Sra. Eufrasina Vallespir i Trobat, suposat que es donen al 4 % i mig dits beneficis. Per tot això es va donar ple poder i sindicat als honors jurats Francesc Carbonell i Rafel Ramis per poder signar qualssevol actes.

Es torna a parlar del mateix tema referit al plet que la vila d'Inca té posat a la Sra. Eufrasina Vallespir, en el consell celebrat al mateix lloc de sempre, de dia 9 de gener de 1678. Es decideix que dos jurats vagin a Ciutat i prenguin resolucions definitives.

El dia 12 de febrer de 1679, dins un consell extraordinari, es diu que la universitat i vila d'Inca tenen una carta del prevere Sr. Gabriel Mesquida, procurador a Roma, referida al problema que va crear la Sra. Eufrasina Vallespir amb l'heretatge i disposicions del testament de l'honor Joanot Trobat i Malferit. La carta diu que per arribar a definitiva sentència del plet que porta nostra vila contra la Sra. Eufrasina Vallespir importen més de 200 escuts d'or. Es demana l'opinió als jurats i consellers presents. Diuen que saben que encara es deuen 70 ll. a Bartomeu Balle, que és el successor de Mo. Francesc Rubert, notari i recaptador del forment d'Inca.

No s'aclareix gaire més i tot queda més o manco igual.

El dia 19 de novembre de 1679 es congreguen i ajusten a l'església de l'Hospital els honors Miquel Siquier, Antoni Corró, Antoni Llompart, *Salat*, i Rafel Estrany, *Blai*, que eren jurats i consellers. Hi assisteixen també el batlle reial, l'honor Francesc Ramis, Joan Ramis de la Placeta, Marc Ferrer, *Rave*; Macià Far, Pere Truyol, Bartomeu Estrany, *Blai*; Guillem Bertran, Joan Mulet, Llorenç Llabrés, Guillem Coch, Joan Pujadas, *Masseta*; Rafel Garí, Cristòfol Melis, Jaume Estrany, *Blai*; Antoni Tortella, Joan Pont, Rafel Ramis, Josep Garriga i Miquel Bover, consellers. També, com altres vegades, hi assisteixen alguns consellers extraordinaris per tractar coses que convenen a la nostra vila. Són el batlle reial, Francesc Ramis; el prevere, doctor i rector Pere Antoni Maiol, l'honor Miquel Ramis, mostassaf; els doctors en Medicina, Magnífics Llorenç Fe i Pere Llompart. Igualment es compta amb l'assistència dels honors Cristòfol Bennàssar i Malferit, Francesc Carbonell, Joan Prats, Joan Mulet de Miquel, Sebastià Mayrata, Bartomeu Llompart, *Catiu*; Joan Ramis de la Mostra i Francesc Coll.

El jurat major, que era en aquell moment l'honor Miquel Siquier, diu als presents el perquè d'haver-los cridat a consell: era per dir-los que en dies passats es va tenir un consell sobre l'obra pia de l'honor difunt Joanot Trobat i Malferit en què es va decidir que quatre persones, que foren els honors Miquel Siquier, Cristòfol Bennàssar, Joan Capó, Queto, i Francesc Carbonell, tenguessin poder suficient i bastant per anar a Ciutat juntament amb el Sr. Rector per intentar fer tracte sobre la dita obra pia.

Acabats de donar els poders als citats honors, es va llegir un document. És el següent:

Considerant los exactors de dita Obra Pia, que som nosaltres el Doctor Pere Antoni Mayol, prevere i Rector, Miquel Siquier, Antoni Corró, Antoni Llompart i Rafel Estrany, Jurats, i experimentant que per seguir la causa a Roma és en greu dany de l'ànima de Joanot Trobat i Malferit, fundador de l'Obra Pia, per no participar dels sufragis dels beneficis i en notable perjudi dels habitants de la present vila que en seguiment del plet han gastat més de 3.000 ll. i en estar en risc de gastar majors quantitats abans d'aconseguir la fi de la dita causa, desitjant la quietud, el bé comú, la pau i concòrdia per excusar dissensions hem tractat d'ajustar-nos amb la Sra. Eufrasina Vallespir i Trobat qui per la raó de dita Obra Pia ha de pagar 10.500 ll. com consta amb acte de transacció confirmat per lo Sumo Pontífice, el qual ajust se proposa amb los pactes següents:

Primo, es pacte que la dita Sra. Eufrasina Vallespir i Trobat pagui les dites 10.500 lliures en la forma que està motivat en lo dit acte de transacció.

2n. Es pacte que en la solució de dites 10.500 ll. li sia compresa a dita Sra. tot lo que haurà gastat justament en coses concernents a la commutació de dita Obra Pia que feu Monsenyor Fernández Manjarrés.

3r. És pacte que 2.000 ll. que de l'Obra Pía tenia dita Sra. per dot de ses filles i compreses en resolució de comptes, i així mateix dita Sra. s'obliga o hagi d'obligar-se, en haver de pagar 2.000 ll. a la nostra universitat i vila, ço és que han de servir 2.500 ll. per los pagaments causats per defensa de dita Obra Pia i 500 ll. per un cap d'altar de nostra parroquial; les quals 2.000 ll. deu pagar a més de les 8.500 ll. que resten compreses 2.000 ll. destinades per dita dot de ses filles i així dita Sra. ha de pagar les 10.500 íntegres per pacte.

4rt. És pacte que dita Sra. hagi de pagar les 2.000 ll. en el termini de dos anys, açò és 1.000 ll. el dia que vindrà la confirmació del Sumo Pontífice per dit ajust i de dit dia a un any, 500 ll. i les demés lo següent any, a dita nostra Universitat i vila.

5è. Es pacte que el diner que dita Sra. Eufrasina deurà a les de les pensions dels beneficis lo hagi de pagar a dits executors de dita Obra Pia de 500 ll. en 500 ll. cada any, que seran les dites 2.000 ll. a dita Universitat i Vila el qual diner s'hagi de posar en aquesta fins s'executi l'Obra Pia infrascrita.

6è. Es pacte que si la fundació dels 4 beneficis fets en commutació de l'obra

Pia per lo llim. Bisbe Fernández Manjarrés no ve a gust del Molt Reverent Comú de dita nostra vila o es dificultós aconseguir-la del Sumo Pontífice s'apliquin 200 ll. de cens al 5 % per donzelles a maridar pobres de dita vila en la mateixa graduació que estaven cridades per religioses en el testament del dit Trobat en cas s'hagués executat la fundació del monestir i que en contemplació de matrimoni d'alguna no es pugua excedir la quantitat de 25 ll.

7è. És pacte que de la resta quantitat, a més de les 200 ll. de cens, se fundin misses i matines en l'església Parroquial d'Inca per ànima del dit Joanot Trobat cridant en el sufragi a l'ànima de dita Sra. Eufrasina Vallespir i Trobat i dels seus, lo que s'ha d'executar també en cas se confirmàs la fundació dels dits quatre beneficis.

8è. És pacte que de les lliures que hi haurà hagut fins lo dia d'avui en seguiment de dita causa, cada una de les parts pagui la sua porció i que los gastos que s'oferiran de nou per la confirmació del Sumo Pontífice en dita Obra Pia s'hagin de pagar les 10.500 ll.

9è. És pacte que si es funden los dits 4 beneficis tenga el just patronat d'un penitencier dita Sra. Eufrasina, d'altre el Rector i de los dos mestres de música i gramàtica, los Jurats de dita vila, los quals beneficis no es puguen proveir sinó a naturals i fills de dita vila. Finalment es pacte que dita Sra. no pugua demanar crèdit algun ni pretengui contra nostra vila per ninguna causa o raó salvo el blat ha donat de dos anys a aquesta part.

Sobre la qual proposició i paper fonc conclús, resolt, definit i determinat, que es faci dit partit conforme la dita proposició i paper i, per aquest efecte se dóna i atribueix poder i sindicat als honors Jurats i Rector i los honors Francesc Ramis i Cristòfol Bennàsser, junts elegits per dit efecte.

Festes: Miquel Ferrer, linitextor et Antonius Font, agricultor, ambdós d'Inca.

Malgrat tan bona idea a favor del Sr. Rector i honors jurats i el fet que la Sra. Eufrasina Vallespir i Trobat retorni les 10.500 ll., no anirà avant. Llegirem la nota de l'any 1680, advertint que el dia 15 d'octubre de l'any 1680, ja lluny de l'any 1669, dins l'acta del consell celebrat aquell dia, sortirà aquesta nota:

[...] sabran Vs. Ms. com als 19 novembre de 1679 fou resolt per los olims Jurats i Consellers, que nostra vila s'ajustàs amb la Sra. Eufrasina Vallespir i Trobat sobre el plet de l'Obra Pia de Joanot Trobat i Malferit... discorreguts los vots ... que el Sr. Rector i honors Jurats signin l'acte de concòrdia com apar en lo Consell citat amb los pactes continguts en aquell [...]

Res es mou durant anys. Arriba el consell de dia 14 de febrer de l'any 1683 i podem llegir una altra nota referida al tema:

[...] fonc proposat per el Jurat Major, honor Siquier, que han estat junts i congregats per representar-los com los Jurats, olim, s'ajustaren del plet de

la Sra. Eufрасina Vallespir i Trobat i feren partit en que lo acte està traçat i sols manca signar-lo ... si és de parer a Vs. Ms. de que signi lo acte i si l'enviarem a Roma ... V. M. aconsellaran lo faedor... Se deixa a espatlles dels Senyors Jurats i que aquells signin dit acte i comptes donant-los poder de fer totes coses per dit efecte necessàries [...]

Aquesta nota referida al tema del convent de religioses pobres i donzelles d'Inca serà la darrera. A poc a poc es va oblidant i es va fent la voluntat de la Sra. Eufрасina Vallespir i Trobat.

5. TESTAMENT DE L'HONOR JOANOT TROBAT I MALFERIT

Pot resultar fins i tot curiós i aclaridor llegir amb atenció el testament que dictà l'honor Joanot Trobat i Malferit al notari Magnífic Jaume Gual, en data de 7 de juliol de 1650.⁶

Die XVII mensis julii anno a nativ. Domini MDCL

En nom de Nostre Senyor Jesucrist i de la sua divina gràcia, amén. Com sia escrit per lo profeta dient dispon de la teva casa perquè has de morir i no sempre viure; per ço jo, Joanot Trobat i Malferit de la vila d'Inca, sa d'enteniment i de cor, volent dispondre de los béns que Déu Nostre Senyor m'ha encomanats, ordén aquest meu últim testament en el qual elegesc en marmessors d'aquesta última i darrera voluntat mia els executors, és a saber: la Senyora Catarina Trobat i Artigues, ma mare, l'honor M^o Cristòfol Pons, mon sogre, i la Sra. Catarina Trobat Pons, ma muller, a los quals prega: primerament i abans de totes coses, encomanant la meua ànima en mans de Nostre Senyor Déu Jesucrist; elegesc sepultura del meu cos mortal en l'església parroquial de la present vila, en lo vas dels meus parents, que és a la capella de Sant Joan, la qual vull sia feta amb ofici conventual cantat amb sermó. Volent i manant que lo meu cadàver sigui aportat a la sepultura per dotze homes pobres en els quals sigui feta una cota de dol i los sigui donat a quiscun un ciri de tres misses i la cota sigui sua i los qui aportaran les torxes los sia feta una cota amb un rossegall, les quals cotes siguin dels qui les aportaran, i a cada capellà o frares qui assistiran al meu enterrament los sigui donat un ciri de tres unces a quiscun de cera blanca, i a cada confraria qui assistirà en el meu enterrament acompanyant al meu cadàver des de la meua casa a la sepultura, los siguin donats de mos béns vint sous, moneda de Mallorca, lo demás vull sigui fet a coneguda de mos marmessors. Ítem, celebrar mana, en continent, de seguida la meua mort o lo més prompte que es puga, en dita parroquial quatre-centes misses baixes repartides d'aquesta manera, és a saber: en la capella del gloriós St. Pere, dues-centes; en la capella de St. Antoni, cent; en la capella de Nostra Sra. del Carme, vint-i-cinc; en la capella del St. Crucifixi, cinquanta; en la capella del gloriós St. Josep, tretze i en lo altar del gloriós arcàngel St. Miquel, dotze; totes per una volta tantum, en remissió de mos pecats. Ítem, celebrar mana, a l'església de St. Francesc de dita vila, dues-centes misses baixes repartides

⁶ ARM. Testament de Joanot Trobat Malferit, 17 de juliol, 1650. Notari Jaume Gual. Signatura P-6533, folis 39r-42r.

per los altars d'aquelles i en lo convent de sant Domingo de dita vila, tres-centes misses baixes també repartides per lo altar d'aquells en los quals siguin celebrades les misses vulgarment dites de St. Gregori. Finalment celebrar mana en l'església de Nostra Senyora de Lluc, cent misses baixes totes per una volta tantum, per remissió de mos pecats. Ítem, mana celebrar cada diumenge i festa una missa baixa en la parroquial de dita vila, en la capella del gloriós St. Joan, celebradores a les dotze i abans de celebrar hagen de tocar amb lo seny gros a batallades, per caritat de la sua ànima i a les dites pel prevere qui la celebrarà, quatre sous per quiscuna. I en el cas los capellans algun dia deixessin de celebrar aquella en les hores del mig dia, en tal cas mana que los pares de St. Domingo hagen d'anar a celebrar aquella en dita parroquial amb la mateixa caritat i si los dits pares de St. Domingo no les volguessin, o no podran celebrar aquelles, les hagen de celebrar los pares de St. Francesc en dita parroquial amb la mateixa caritat de quatre sous. Ítem, mana celebrar cada any i perpètuament en dita parroquial una missa cantada amb sermó, celebrador el dia del meu enterrament, i així cada any en dita diada, per la celebració de la qual deixa lo acostumat i amortitzat de mos béns. Ítem, mana que en cas jo vivint, no hagués acabat el retaule del gloriós Sant Joan de l'església parroquial vull que mos hereus tenguin obligació d'acabar aquell i fer-lo daurar i fer una llàntia de plata de valor de cent cinquanta lliures, entre mans i plates, tenint obligació en fer la cremor ordinàriament i açò tant de les obres pies com les del dit retaule i llànties, acceptant la missa perpètua de lo diumenge i festa, la qual vull sigui obligat a pagar lo qui serà hereu de la major porció de la meva heretat, i los altres tot lo demás. I dits hereus tenguin obligació en ratificar i confirmar totes les misses perpètues deixades per mos avantpassats, i que no puguen posar qüestió alguna sobre d'aquelles i en cas se deixessin de celebrar, que es facin i just que se celebrin. Item, deixa a quiscun dels bacins que demanen almoina tant en dita parroquial com als convents que són en dita vila, per amor de Déu, un sou a quiscun pagador per una volta tantum, en record de la meua ànima. Item deixa al Reverent Senyor Rector per son dret parroquial, cinc sous, moneda de Mallorca. Item, deixa a quiscun de mos criats i criades que assistiren en ma casa axí petits com grans, en lo dia de mon òbit, per amor de Déu, cinc lliures ultra de lo que hauran guanyat. Item, deixa a Miquel Trobat Bestard per bon amor, per sos aliments cada any durant la sua vida, deu quarteres de forment bo i rebedor, pagadores amb diners efectius, li deixa vint lliures per terres anticipades i en lo dit cas, Miquel se tractés bé amb mos hereus, mirant per la mia heretat, tenint en compte que vull que mos hereus lo hagen de mantenir en ma casa en tot lo necessari de menjar i beure, calçar i vestir i en tal cas cessen tots los aliments i en cas se'n volguessin anar del present regne los dits hereus, l'hagin d'acomodar així amb obres com en diners efectius, com si jo fos present i vull cessin dits aliments tant quant serà fora i en cas per un temps intentada qüestió alguna a mos hereus, demanant-los alguna cosa tan per via de Bernat Trobat, prevere, com Miquel Trobat, en tot cas se revoca tot lo per mi a ell deixat i no li deixaria coses algunes. Item, mana que Monserrada Trobada, esclava de mon onclo Miquel Trobat, sia mantinguda en ma casa amb tot lo necessari com és menjar i beure, calçar i vestir. Item, deixa a la senyora Catarina Trobat i Pons, ma muller, cada any durant la sua vida, vivint casta i sens marit i no d'altra manera, per sos aliments deu quarteres de xeixa i quatre

de blat pagadores de baix i seran porgades i portades en la sua habitació, i amb diner efectiu cinquanta lliures, moneda de Mallorca. pagadores a ses voluntats i en cas jo morís, als seus infants les pertoquin altres cinquanta lliures i un porc de valor de vuit lliures, una somada d'oli, dues somades de raïms de penjar, dos quarteres d'olives de les que voldrà i tengui en la vinya i hort del Rafal Garcés lo temps que viurà, per son propi ús i en cas vulla habitar en unes cases li deix l'estudi i cambra que ella mateixa voldrà, amb un llit posat amb son pavelló matalàs i dues flassades, tres parells de llençols, mitja dotzena de cadires de repòs, un bufet d'aquells que empren en totes les cases i, en cas no vulguen estar en ma casa o no pugués habitar amb ma mare, en tal cas li deixa les cases de Canamunt amb tot lo sobre dit i açò vivint casta i sens marit, com des de sobre està dit. Item, en cas que en lo dia de mon òbit jo tingués dues filles deixo a quiscuna d'aquelles tres mil lliures de dita moneda mallorquina pagadores en aquesta forma, que és en lo dia del matrimoni de quiscuna cinc-centes lliures i de dit dia, un any dues-centes lliures i quiscun any en dites diades, dues-centes lliures finitant dites tres mil lliures sien a quiscuna d'aquelles complidament satisfetes i pagades; i en cas ne tingués unes de dues, los deixa a quiscuna dues mil lliures pagadores en lo modo predict i són per tots i qualsevols drets les puga competir i expectar sobre mos bens tant per dret de naturalesa com altres, en les quals aquelles hereves mies particulars, les fas i instituesc i en cas nos contestassin i volguessin llegalitzar sobre mos béns intentant qüestió alguna a mos hereus, en tal cas es revoqui lo dit llegat per a mi a elles fet i tant solament les deixa cinc sous. Item deixa a quiscun de mos infants mascles pòstums i d'aquí al davant naixedors, cinc sous, i són per tots i qualsevols drets los puga compartir sobre mos béns, tant per dret de naturalesa com altres en los quals aquells hereus meus particulars fas i instituesc; y si algun dels predictos mos infants mascles voldria estudiar, vull que mon hereu lo haja de mantenir en los estudis fins arribar a doctor i açò tant en lo present regne com fora del regne, sense disminució de la seva llegalítima, pagats i complits en tots los altres emperò béns meus instituesc hereus meus universals, fas com és usufructuàries les senyores Caterina Trobat Artigues, ma mare, i la senyora Caterina Trobat Pons, ma muller, vivint casta i sens marit, fins i tant mon hereu sigui d'edat de vint anys amb condició que tant ma mare com ma muller hagin d'habitar juntes. Propietari, emperò, lo primer fill meu mascle pòstum i d'aquí al davant naixedor, lo qual s'haja d'encomanar a les firmes que seran de Trobat i Malferit, el qual si a l'hereu meu universal fos lo segon, i axí vull se segueixi entre de mos infants mascles, preferint el qui serà nat primer d'un en altre, vulgarment pupilarment i per fideïcomís fins al darrer, lo qual sia mon hereu no serà, si moria en pupil·lar edat, o després, quants infants legitims i naturals, substituesc en aquell i a mi hereus universals, fas la mia filla major la qual sigui la meva hereva en nom serà o no serà i si moria en pupil·lar edat, o després quant els seus infants legitims i naturals, substituesc en aquella i a mi hereva universal, fas la segona i així vull la segona entre les demás filles, preferint sempre la qui serà nada primera, fins a la darrera, les quals si de mi hereva i no serà o serà, i moria en pupil·lar edat, o després quan els seus infants legitims i naturals, substituesc que en aquella i a mi hereva universal, fas la mia ànima amb condició que de tota la meva heretat, s'hagués de fundar un convent de monges religioses donzelles pobres i naturals de la present vila i per

monestir los assenyala les cases convingudes de l'heretat de Miquel Trobat, mon onclo, en lo lloc de Canamunt i a tota la mia heretat les esmerça a lloc, la qual renda servesca per mantenir dites monges fins al nombre de dotze y açò es faci per medi dels jurats i rector de dita vila d'Inca i en cas la mia heretat sia per mantenir unes dotze religioses, estiga a voluntat de dits jurats i rector elegint les quals apareixerà podran esser mantingudes de dita la mia heretat. Aquesta és la mia última i darrera voluntat, la qual fonc feta en la vila d'Inca. Testimonis del present testament cridats i pregats foren lo Rvd. Bartomeu Morro, prevere, Jaume Hieroni Vicens, beneficiat, Miquel Arrom, escrivà, Gabriel Buades, gerrer, Martí Oliver fill de Martí, Antoni Martorell àlies Grandet, fill de n'Antoni, tots d'Inca i Gabriel Pou oriundus de la vila Inca i jo Jaume Gual, notari, que es cridat i pregat. Fuit publicatum presentis testamentum per me Anthonium Reura nottarium nottas dicti Jacobi Gual nottari publici Magnifici autoritate regia tegentum in dominus monialibus presentis ville de Inche ab justitias honorem juratorum eius ville de Incha presentitus pro testibus Jacobo Mesquida Civitatis Magnifici et Franciscum Reura anonimato prelibate vile Inche.

6. AMPLIACIÓ DEL PRESENT TREBALL: LA CAPELLA DE SANT JOAN BAPTISTA DE L'ESGLÉSIA PARROQUIAL DE SANTA MARIA LA MAJOR

Aquest treball pot ser ampliat amb una documentació que arrodoneix la recerca de la citada fundació d'un convent per a pobres i donzelles d'Inca. Serà bo llegir les fonts bibliogràfiques que s'insereixen en el treball de Cortès i Martínez. També a algunes fonts documentals que es troben a l'Arxiu Capitular de Mallorca i del Regne de Mallorca hi trobam informació sobre aquesta temàtica.⁷

S'ha de tenir molt en compte tot allò que mana el Sr. Joanot Trobat i Malferit en el seu testament, referit a la capella de Sant Joan Baptista de l'església parroquial de Santa Maria la Major:

Elegesc sepultura del meu cos mortal en l'església parroquial de la present vila, en lo vas dels meus parents, que és a la capella de Sant Joan, la qual vull sia feta amb ofici conventual cantat amb sermó... Ítem, mana celebrar cada diumenge i festa una missa baixa en la parroquial de dita vila, en la capella del gloriós St. Joan, celebradores a les dotze i abans de celebrar hagen de tocar amb lo seny gros a batallades, per caritat de la sua ànima i a les dites pel prevere qui la celebrarà, quatre sous per quiscuna.... Ítem, mana que en cas jo vivint, no hagués acabat el retaule del gloriós Sant Joan de l'església parroquial, vull que mos hereus tenguin obligació d'acabar aquell i fer-lo daurar i fer una llàntia de plata de valor de cent cinquanta lliures, entre mans i plates, tenint obligació en fer la cremor ordinàriament i açò tant de les obres pies com les del dit retaule i llànties, acceptant la missa perpètua de lo diumenge i festa, la qual vull

⁷ Arxiu Capitular de Mallorca: ACM. Comunidades eclesiásticas y religiosas (II). Religiosas de San Bartolomé de Inca. Signatura 16153. Igualment es pot consultar a l'Arxiu del Regne de Mallorca (ARM) el testament de Joanot Trobat Malferit, 17 de juliol, 1650. Notari Jaume Gual. Signatura P-6533, folis 39r-42r.

sigui obligat a pagar lo qui serà hereu de la major porció de la meva heretat, i los altres tot lo demás.

Serà bo que coneguem més coses sobre aquest retaule dedicat a sant Joan Baptista. És interessant llegir allò que escriu sobre el tema dels Malferit d'Inca i la capella citada l'historiador Josep Barberí Sansaloni. És com se segueix:

Mateo Malferit, natural de Inca de un antiguo solar de este apellido; por más que Escolano en su historia de Valencia, lib. 9. cap.29. núm. 17, le prohije a los Malferits Señores de Ayelo en el distrito de Xativa, hoy San Felipe. Don Vicente Mut, lib. 7. Cap. 20, dice con toda verdad, que es tan cierto que Mateo Malferit, Regente de Nápoles, fue Mallorquín, que sus descendientes poseen hoy sus bienes y su linea de sucesión es ésta (Inca): Mateo, Tomás, Pedro, Don Fernando, Doña Juana, que casó con Pablo Vivot, y de ella descenden las antiguas casas de D. Albertín Dameto, Marqués de Tornigo, y de Jerónimo San Juan. En la Calle Mayor de Inca, llamada de San Bartolomé, se ven todavía las ruinas de este antiguo solar, con las armas de escaques en los adornos de una de las ventanas; las mismas se descubren en un sepulcro construido en la capilla de San Juan Bautista de la Parroquial [...]

Podrem comprovar com realment l'escut dels Malferit estava a la capella de Sant Joan Baptista i a causa de les obres per a la construcció d'un nou temple aquell escut es guardà i després es va col·locar al lloc on avui el podem admirar, a les voltes dalt de la citada capella i inserit dins la paret. Consultat el Sr. Luis Lisón Hernández de Múrcia, diplomad en Magisteri, llicenciat en Filosofia i Lletres, especialitat en Història Moderna i Contemporània; diplomad en Genealogia, Heràldica i Dret Nobiliari, ens diu que per no perdre aquests escuts nobiliaris o de cavallers, posats a capelles, mausoleus, sepultures, etc. era costum, a l'hora de fer-hi obres importants, retirar aquests símbols i posar-los a llocs reservats per poder tornar-los a posar. Igualment va enviar-nos aquestes notes sobre l'escut dels Malferit:

De Inca (Mallorca). Jaquelado de oro y azur. Del lustre de esta familia habría mucho que decir, cuyo solar es en la villa de Inca, y tienen allí sus antiguas casas, y el sepulcro en la Capilla de San Juan Bta. Véase a Mur fol. 238 y 360. y la historia que tengo trabajada de la villa de Inca. Solo aparece que hay equivocación en el color de los escaques de las armas, Pues Moseny Febrer en una de sus Trovas (que es la 299) hablando de Pedro Malferit dice: "Portava en lo escut, sobre camp d'or, los jaquells de negre, posats per sa honor [sic]. Josep Barberi. Pedro de Malferit, natural del lugar de este nombre en el Campo de Urgel en Cataluña. Estuvo en el sitio de Xativa e hizo en lugares inmediatos muchas correrias sembrando el terror en los moros por su valor. Consiguió un gran botín. Escudo escaqueado de oro y sable" [sic]. P. Mr. Rigalt, ms.

L'escut de la família Malferit de Mallorca és com l'escut francès antic o medieval, també conegut amb el nom de "gòtic". Té una punta inferior en ogiva i una part rodonenca enmig de les voreres. Conté quadres (d'escacs) en camp blau.

Vegem ara el retaule de la capella de Sant Joan Baptista. És la primera de l'esquerra, mirant l'altar, situada entre la sagristia dels escolans i la capella de la Puríssima. A la fornícula central hi ha l'estàtua de sant Joan portant l'anyell de Déu. A la seva dreta, una pintura de sant Bru i, a l'esquerra, sant Francesc de Borja. A l'àtic, santa Bàrbara amb la torre, la palma del martiri i la custòdia del Santíssim. Rematant aquest àtic, un escut representant l'anyell de Déu. En el cristianisme, *Agnus Dei* (anyell de Déu) es refereix a Jesucrist en el seu rol d'ofrena en sacrifici pels pecats dels homes, a semblança de l'anyell que era sacrificat pels jueus durant la commemoració anual de la Pasqua. Aquest títol li fou aplicat pel profeta Joan Baptista, durant l'episodi del baptisme de Jesús en el riu Jordà, segons els evangelis. L'escut, sobre la figura de santa Bàrbara, porta un elm, amb la seva cimera, que en heràldica és un element basat en la peça del mateix nom que protegia el cap en les antigues armadures medievals i significa que el posseïdor és noble o cavaller. Diu, aquest escut: "amb la família Malferit, amb cavallers en la seva família" (*vid.* fotografies del retaule de sant Joan Baptista i de l'escut dels Malferit).

7. CONCLUSIONS

Mitjançant aquesta investigació haurem conegut un poc més la figura de Joanot Trobat i Malferit. El llinatge Trobat fou durant anys molt important degut a les persones que el portaven. A Inca hi ha un carrer dedicat a tan il·lustre llinatge. Dit carrer dona entrada i sortida als carrers de Sant Domingo, de Santa Magdalena i de Ponent.

A la vegada, recobram uns detalls del llinatge Malferit i coneixem que persones amb aquest llinatge aixecaren el retaule de sant Joan Baptista de la parròquia de Santa Maria la Major i del qual en tenim documentació.

La conjunció d'aquests llinatges dona color i recordança al treball presentat. No cal oblidar, però, la dificultat d'esbrinar el parentiu dels protagonistes, com també conèixer el testament de Joanot Trobat i Malferit, que és la sortida primera a aquestes dificultats de fundar un convent per a monges o religioses pobres i donzelles d'Inca. És tot un repte seguir altres rastres per aconseguir conèixer molt més abundantment tan il·lustres llinatges i aquelles persones que els porten.

Al final no sabem com va acabar del tot el problema. Podem suposar però no asseverar que, un dia o altre, es decidiren i acceptaren per ambdues parts i assoliren solucions.

Els llinatges Trobat i Malferit van perdent-se. Són coneguts pel carrer citat i pel segon llinatge que porta sor Clara Andreu Malferit, glòria d'Inca, a més de tots els Malferit dels quals parla l'historiador Josep Barberí i Sansaloni en la biografia de la citada sor Clara Andreu.

Sens dubte es deixa un camí molt ampli per arrodonir aquesta comunicació que, com en moltes ocasions, no es deixa tancada, ans ben oberta per poder

continuar afegint-hi més detalls i més coneixements.

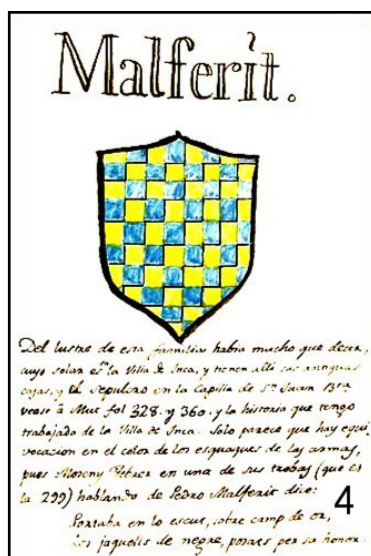
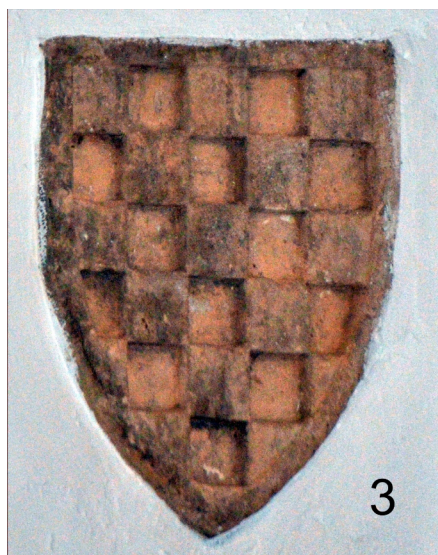
8. IMATGES

1. Capella de Sant Joan Baptista de la qual n'eren patrons i protectors els familiars que portaven el llinatge Malferit.
2. Escut dedicat a sant Joan Baptista situat a l'àtic del retaule de sant Joan Baptista de la parròquia de Santa Maria la Major. A més de l'anyell hi ha un elm amb cimera, símbol dels cavallers.
3. Escut de pedra dels Malferit d'Inca situat a les voltes, part damunt de la capella de Sant Joan Baptista.
4. Escut acolorit de la família Malferit que es troba dibuixat a l'obra manuscrita del Dr. D. Josep Barberí i Sansaloni (1807), *Adarga Mallorquina*. Baix de l'escut podem llegir: "Del lustre de esa familia había mucho que decir, cuyo solar es en la villa de Inca y tienen allí sus antiguas casas y el sepulcro en la capilla de San Juan Bta. Véase a Mut fol 328 y 360 y la historia que tengo trabajada de la villa de Inca.⁸ Solo parece que hay equivocación en el color de los esquaques de las armas, pues Moseny Febrer en uno de sus trabajos (que es la 299) hablando de Pedro Malferit dice: Portaba en lo escut, sobre camp de or, los jaquells de negro posats per sa honor".

9. BIBLIOGRAFIA

8 Indicació clara de l'autoria del Dr. Josep Barberí del "Apéndice histórico de la villa de Inca" dins l'obra biogràfica de sor Clara Andreu de 1807.

Cortès i Forteza, S. i Martínez Oliver, B. 2009. "Producció i reproducció del poder. El benefactor Joanot Trobat Malferit (1650) i la fundació del monestir de monges Jerònimes i el retaule de Sant Joan de la parròquia de Santa Maria d'Inca". X Jornades d'Estudis Locals d'Inca. Ajuntament d'Inca: Inca; p. 213-216.

Barberí Sansaloni, J. 1807."Apéndice Histórico de la villa de Inca", Vida de la Venerable Madre Sor Clara Andreu.

Pieras i Salom, G. i Fiol i Mateu, G. 2017. Inca i la pesta de 1652. Lleonard Muntaner: Palma, col·lecció "Libres de la Nostra Terra", 102.

Rullan, J. 1896. Noticias para servir a la Historia Eclesiástica de Mallorca, p. 274 i 275.

10. ARXIUS CONSULTATS

AHMI. Arxiu Històric Municipal d'Inca

API. Arxiu Parroquial d'Inca

ARM. Arxiu del Regne de Mallorca

AGMPM. Arxiu Gabriel i Miquel Pieras de Mallorca

